

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه الزهراء(س)

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته ی علوم اقتصادی

عنوان

سنجش میزان اثرات حذف یارانه مواد غذایی بر شاخص هزینه زندگی خانوارهای شهری و روستایی

استادان راهنما

دکتر فاطمه بزازان

دکتر منیژه نخعی

استاد مشاور

دکتر علی اصغر بانویی

دانشجو

تامینا اصغری

مهر ماه ۱۳۹۰

تقدیم به:

روح پاک پدرم با چشمان پرفروغش که همواره مشعلدار هدایتم بود ، و جسم و جان
مادر فداکارم، که اندک مایه زندگی را با خلوص نیت و همت والا در پایم ریختند تا
امید آینده مملکتم باشم.

و خواهران و برادران عزیزم که پیشرفت کنونی ام را مدیون آنها می دانم
و همه کسانی که دوستشان دارم.

تشکر و قدردانی:

اعتراف می‌کنم که نه زبان شکر تو را دارم و نه توان تشکر از بندگان تو، و اما بر حسب وظیفه از کلیه اساتید ارجمندم در طول سالهای به یاد ماندنی شاگردیشان تشکر می‌نمایم. از اساتید ارجمند خانمها دکتر فاطمه بزازان و دکتر منیژه نخعی برای راهنمایی‌های ارزشمندشان و استاد گرامی ام جناب آقای دکتر علی اصغر بانویی که زحمت مشاوره و هدایت این پایان نامه را به عهده گرفتند، خاضعانه سپاسگزارم.

از همه دوستان خوبم که همواره راهگشای من در انجام این پایان نامه بوده‌اند و از حضورشان بهره بردم تشکر مینمایم.

و همچنین بر خود لازم می‌دانم که از زحمات خالصانه پدر و مادر عزیزم که با اقتدار، صبوری و مهربانیهایشان همواره تکیه گاه محکمی برایم در زندگی بودند و برادر عزیزم که شاید همواره بیش از یک برادر برایم بود قدردانی نمایم.

چکیده

پرداخت یارانه از جمله راه های انتقال درآمد است که به طور عمده به منظور حمایت از اقشار کم درآمد و بهبود توزیع درآمد صورت می گیرد. امروزه به دلیل محدودیت بودجه و منابع کمیاب در کشورهای در حال توسعه و عدم تامین نیازهای اساسی گروه های فقیر، هدفمند سازی پرداخت یارانه به گروه های هدف، مورد توجه واقع شده است.

از آنجا که مواد غذایی و یارانه پرداختی به آن در الگوی مصرفی خانوارها به ویژه خانوارهای کم درآمد اهمیت بسزایی دارد لذا در این پایان نامه اثرات حذف یارانه فوق روی شاخص هزینه خانوارهای شهری و روستایی به تفکیک دهک های مختلف درآمدی مورد بررسی و سنجش قرار گرفته است. برای این منظور از رویکرد ماتریس حسابداری اجتماعی که توانایی سنجش اثرات هزینه ای خانوارها را به تفکیک روستایی و شهری فراهم می کند استفاده شده است. پایه های آماری مورد استفاده، ماتریس حسابداری اجتماعی کالا در کالای مربوط به سال ۱۳۸۰ و الگوی بکار رفته نیز الگوی قیمت SAM می باشد.

نتایج حاصله دلالت بر آن دارد که در اثر حذف یارانه مواد غذایی ، افزایش شاخص هزینه زندگی برای دهک های فقیر نسبت به دهک های ثروتمند شهری بیشتر است. نتایج همچنین نشان می دهند که این اثر در مورد خانوارهای روستایی نیز صادق است. علاوه بر این نتایج حاکی است، افزایش هزینه زندگی دهک های درآمدی پایین در خانوارهای روستایی بیشتر از خانوارهای شهری است.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول: کلیات

- ۱-۱- مقدمه ۱
- ۲-۱- بیان مسئله ۲
- ۳-۱- ضرورت انجام تحقیق ۳
- ۴-۱- سوالهای تحقیق ۵
- ۵-۱- فرضیه های تحقیق ۵
- ۶-۱- اهداف تحقیق ۵
- ۷-۱- تعریف واژگان و مفاهیم اختصاصی ۶
- ۸-۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها ۸

فصل دوم: مبانی نظری

- ۱-۲- مقدمه ۱۰
- ۲-۲- طبقه بندی یارانه ۱۱
- ۱-۲-۲- انواع یارانه از دیدگاه اهداف دولت در پرداخت ۱۱
- ۲-۲-۲- یارانه ها بر اساس تقسیم بندی مستقیم و غیر مستقیم ۱۲
- ۳-۲-۲- یارانه ها بر اساس انعکاس یا عدم انعکاس این هزینه ها در حسابهای ملی ۱۳
- ۳-۲- ویژگی های مثبت و منفی یارانه ۱۴

- ۱۴-۳-۲-۱- ویژگی های مثبت یارانه ۱۴
- ۱۴-۳-۲-۲- ویژگی های منفی یارانه ۱۴
- ۱۵-۲-۴- اثرات یارانه در سطح خرد ۱۵
- ۱۷-۲-۵- اثرات یارانه در سطح کلان ۱۷
- ۱۸-۲-۶- اثرات یارانه بر قیمت ها ۱۸
- ۱۹-۲-۷- روشهای پرداخت یارانه ۱۹
- ۲۲-۲-۸- هدفمندی یارانه ها ۲۲
- ۲۴-۲-۹- توجیه اقتصادی هزینه های یارانه ۲۴
- ۲۶-۲-۱۰- اشاره ای به تاریخچه یارانه در جهان ۲۶
- ۳۳-۲-۱۱- سابقه پرداخت یارانه در ایران ۳۳
- ۳۴-۲-۱۱-۱- قبل از انقلاب اسلامی ایران ۳۴
- ۳۵-۲-۱۱-۲- بعد از انقلاب اسلامی ایران ۳۵
- ۴۱-۲-۱۲- جمع بندی و نتیجه گیری ۴۱

فصل سوم: پیشینه تحقیق

- ۴۲-۳-۱- مقدمه ۴۲
- ۴۲-۳-۲- مطالعات بین المللی ۴۲
- ۵۲-۳-۳- مطالعات انجام شده در داخل کشور ۵۲
- ۶۰-۳-۴- جمع بندی و نتیجه گیری ۶۰

فصل چهارم: چارچوب نظری مدل، برآورد و تحلیل نتایج

- ۶۱-۴-۱ مقدمه
- ۶۲-۴-۲ رویکرد های ماتریس حسابداری اجتماعی
- ۶۳-۴-۳ ساختار ماتریس حسابداری اجتماعی متعارف
- ۶۸-۴-۴ تعیین و شناسایی حسابهای درونزا و برونزا در ماتریس حسابداری اجتماعی
- ۷۲-۴-۵ پایه های آماری و ویژگی های آن
- ۷۵-۴-۶ بررسی اجمالی وضعیت یارانه مواد غذایی
- ۷-۴-۷ آثار و تبعات اقتصادی اجتماعی حذف یارانه پرداختی به تولید و واردات مواد غذایی بر شاخص قیمت تولید کننده
- ۷۷-۴-۸ آثار و تبعات اقتصادی اجتماعی حذف یارانه پرداختی به تولید و واردات مواد غذایی بر شاخص هزینه زندگی خانوارها
- ۸۳-۴-۹ بررسی حذف توام یارانه مواد غذایی و یارانه محصولات کشاورزی
- ۸۷-۴-۹-۱-۹-۱ وضعیت یارانه ها (یارانه بر تولید و واردات) ۹ گروه مواد غذایی و محصولات کشاورزی
- ۸۷-۴-۱۰-۱ آثار و تبعات اقتصادی اجتماعی حذف یارانه پرداختی به تولید و واردات مواد غذایی و محصولات کشاورزی بر شاخص قیمت تولید کننده
- ۸۸-۴-۱۱-۱ بررسی تاثیرات حذف یارانه کالاها و خدمات کشاورزی و مواد غذایی بر شاخص هزینه زندگی خانوارها
- ۹۴-۴-۱۲-۱ جمع بندی و نتیجه گیری

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۹۹-۱-۵ مقدمه

۹۹-۲-۵ مرور فصل گذشته و متدولوژی بکار رفته

۱۰۰-۳-۵ نتایج به دست آمده

۱۰۲-۴-۵ پیشنهاد ارائه شده

۱۰۳ فهرست منابع و ماخذ

فهرست جداول

- جدول ۱-۲ روش های پرداخت یارانه؛ مزایا و معایب ۲۱
- جدول ۲-۲ سهم یارانه های مستقیم (بدون یارانه های غیر مستقیم نفت و انرژی) از بودجه دولت طی سالهای ۸۲-۱۳۵۲..... ۴۰
- جدول ۱-۴: ماتریس حسابداری کلان اجتماعی در قالب نظام حسابداری اجتماعی ۶۴
- جدول ۲-۴: شکل ماتریسی سه حساب درونزا و حساب برونزای ماتریس حسابداری اجتماعی..... ۶۷
- جدول ۳-۴: ماتریس حسابداری اجتماعی کلان بر حسب درونزا برونزا ۶۹
- جدول ۴-۴- یارانه های تولید و واردات بر کالاها و خدمات ۷۵
- جدول ۴-۵- تاثیر حذف یارانه مواد غذایی بر افزایش شاخص قیمت ۴۶ گروه کالاها و خدمات ۷۹
- جدول ۴-۶- تغییرات شاخص هزینه زندگی دهک های مختلف درآمدی بعد از حذف یارانه کالایی ۸۴
- جدول ۴-۷- یارانه های تولید و واردات بر کالاها و خدمات ۸۸
- جدول ۴-۸- اثر حذف یارانه کالاها و خدمات کشاورزی و محصولات غذایی بر شاخص قیمت کالاها و خدمات ۹۰
- جدول ۴-۹- تغییرات شاخص هزینه زندگی بعد از حذف یارانه کالایی ۹۵

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲ اثرات کاهش یارانه بر قیمت ها ۱۹
- نمودار ۱-۴ افزایش قیمت ۴۶ گروه کالاها و خدمات در اثر حذف یارانه مواد غذایی ۸۱
- نمودار ۲-۴ اثرات حذف یارانه مواد غذایی روی شاخص هزینه زندگی خانوارها ۸۵

نمودار ۳-۴ اثرات حذف یارانه مواد غذایی و کشاورزی بر شاخص قیمت ۴۶ گروه کالاها و خدمات.....۹۲

نمودار ۴-۴ اثرات حذف یارانه مواد غذایی و کشاورزی بر شاخص هزینه زندگی خانوارهای شهری و

روستایی۹۶

نمودار ۵-۴ مقایسه اثرات حذف یارانه مواد غذایی و اثرات حذف یارانه مواد غذایی و کشاورزی بر شاخص

قیمت ها۹۷

نمودار ۶-۴ مقایسه اثرات حذف یارانه مواد غذایی و اثرات حذف یارانه مواد غذایی و کشاورزی بر شاخص

هزینه زندگی خانوارها۹۷

فصل اول

کلیات تحقیق

۱- مقدمه

پرداخت یارانه، یکی از سیاست های رایج اقتصادی در کلیه کشورها اعم از در حال توسعه و توسعه یافته می باشد. مهمترین اهداف اقتصادی اجتماعی سیاست پرداخت یارانه توسط دولت ها؛ حمایت از اقشار محروم، کاهش فاصله طبقاتی، ایجاد بهبود در توزیع درآمدها، افزایش رفاه عمومی، کمک به تخصیص بهینه منابع کمیاب و کمک به ایجاد شرایط ثبات اقتصادی از طریق تثبیت قیمت ها می باشد. (رحیمی و کلانتری ۱۳۷۵).

اگرچه یارانه یکی از ابزارهای مهم اقتصادی و سیاست های حمایتی دولت برای حمایت از اقشار آسیب پذیر و بخش های خاص تولیدی است اما به عنوان بخشی از هزینه های جاری دولت نیز وارد می شود. چنانچه میزان پرداخت یارانه ها بالا باشد، از یک طرف حجم زیادی از هزینه های دولت را خواهد داشت و از طرف دیگر حذف آنها با عکس العمل های شدید اقتصادی (قیمتی) و احتمالاً اجتماعی مواجه خواهد بود.

با ارائه بسته های پیشنهادی بانک جهانی به کشورهای در حال توسعه و افزایش هزینه های دولتی، تمایل به حذف یارانه ها در این کشورها بیشتر شده است و این کشورها یکی بعد از دیگری حذف یارانه ها بر روی کالاهای مختلف را تجربه می کنند. ایران هم به عنوان یک کشور در حال توسعه اما نفت خیز که تا سال گذشته یارانه بالایی را به عنوان بخشی از قیمت کالاها خصوصاً انرژی پرداخت می کرده است و این مساله همواره مورد انتقاد اقتصاد دانان بوده، تصمیم به حذف کلیه یارانه ها نموده است. بطور قطع حذف یارانه ها اثرات اقتصادی اجتماعی زیادی را به دنبال

خواهد داشت. افزایش سطح عمومی قیمت ها، اولین و قطعی ترین اثرات است که به نوبه خود هزینه زندگی خانوارها را نیز بالا خواهد برد.

۱-۲ بیان مسئله

یارانه یکی از عام ترین و بحث انگیز ترین مفاهیم اقتصادی است که با سرنوشت معیشتی قشرهای وسیعی از مردم ارتباطی نزدیک دارد و در میان مباحث اقتصادی راجع به آن دیدگاههای گوناگونی ابراز گردیده است .

گسترش تقاضای صنعتی شدن از طرف کشورهای در حال توسعه و عکس العمل کند کشورهای توسعه یافته در پاسخ به این تقاضا ، اتخاذ سیاست هایی را از جانب کشورهای در حال توسعه برای تعدیل اثرات جانبی سیاستهای توسعه به همراه داشت ، که نتیجه آن افزایش قیمت ها به ویژه کالاهای اساسی بود ، بی توجهی به این مساله به منزله کاهش رفاه به ویژه در خانوارهای کم درآمد می باشد. از این رو حمایت از گروههای فقیر، سیاستی بود که از جانب کشورهای در حال توسعه ، به دنبال افزایش قیمت های جهانی در سطح وسیعی دنبال شد . در حقیقت یارانه ها نشانه شکست برخی از سیاست های توسعه بودند. هرچند این برنامه ها قابل قبول و حتی لازم بودند، اما نه به طریقی که در بلند مدت بتوانند منجر به توسعه همراه با کاهش فقر شوند.

پرداخت یارانه اگرچه یک سیاست اقتصادی محسوب میشود ، اما آثار اجتماعی و سیاسی قابل ملاحظه ای را نیز با خود به همراه دارد. مهم ترین ویژگی یارانه ها تاثیرات مثبت آن بر درآمد واقعی خانوار میباشد. پرداخت درآمدهای کم از طریق قیمت پایین تر کالاهای مشمول یارانه یا از طریق کالابریگ خانوار انجام می شود ، درآمد واقعی خانوارهای کم درآمد را متاثر می کند. یکی از

موارد پرداخت یارانه ها، یارانه مواد غذایی است که حذف آن میتواند آثار نامطلوبی بر جای گذارد. برنامه یارانه مواد غذایی که بیشتر در زمان جنگ، فقر شدید یا در طی سیاست های کاهش ارزش پول ملی اجرا میشوند، تامین امنیت غذایی و کاهش نااطمینانی در دسترسی به خانوارها به حداقل نیازهای اساسی را مد نظر دارند و مصرف غذایی خانوارهای کم درآمد متاثر از یارانه های غذایی درآمد خانوار و امنیت غذایی است.

هدف از این مطالعه سنجش میزان اثرات حذف یارانه مواد غذایی بر روی قیمت سایر کالاها و شاخص هزینه زندگی خانوارهای شهری و روستایی است. منظور از مواد غذایی در اینجا، گوشت و محصولات گوشتی، روغن ها و چربی های گیاهی و حیوانی، محصولات لبنی، انواع نان، قند و شکر، سایر محصولات غذایی است.

۱-۳ ضرورت انجام تحقیق

پرداخت یارانه ها و حذف آن در کشورهایی که یارانه بالایی پرداخت می کنند به دلایل زیر همواره مورد مناقشه بوده است:

- رسیدن به قیمت های تعادلی
- کاهش رشد مصرف بی رویه
- بالا بردن کارایی در تولید
- افزایش چشمگیر فاصله میان قیمت های یارانه ای و قیمت های واقعی و در نتیجه فشار بر منابع عمومی بودجه دولت برای تامین یارانه ها.

- رشد جمعیت و افزایش تقاضا برای خدمات عمومی و زیربنایی در کنار محدودیت منابع.

- کاهش اثربخشی یارانه ها ناشی از برخورداری گروه های مختلف درآمدی از یارانه ها.

- ظهور تکنولوژی های هدردهنده منابع کمیاب (انرژی، آب و . . .) و غیر رقابتی شدن محصولات تولیدی در بازار جهانی.

- گسترش نظام اداری و تشکیلات دولت و ورود دولت به فعالیت های تصدی گری.

- برهم خوردن الگوی تغذیه خانوارها و اثرات مضر زیست محیطی حاملهای انرژی.

فراتر از موارد فوق به دلیل درخواست پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی در آینده نه چندان دور، دولت باید یارانه های تولیدی بخشها را کاهش دهد تا زمینه آزاد سازی قیمت ها را فراهم نماید.

در اقتصاد ایران با توجه به شدت کاهش ارزش پول ملی ، تشدید کسری بودجه و نهایتاً اتخاذ سیاست های پولی تورم زا ، شکاف گسترده ای بین قیمت بازار و قیمت یارانه ای کالا ایجاد شده است و پوشش این شکاف، مساله یارانه ها را به عنوان یکی از مشکلات اساسی اقتصاد پیش روی سیاست گذاران قرار داده و زمینه تلاش ها برای حذف و یا قطع کامل آن را فراهم کرده است.

۴-۱- سوال های تحقیق :

- کاهش صد در صدی یارانه تولیدی مواد غذایی، شاخص قیمت تولید کننده بخشهای اقتصادی را چند درصد افزایش می دهد؟
- کاهش صد در صدی یارانه مواد غذایی، شاخص هزینه زندگی خانوارهای شهری و روستایی را چند درصد افزایش می دهد؟
- کاهش صد در صدی یارانه مواد غذایی، کدام گروه خانوارها را بیشتر متضرر می کند؟

۱- ۵ فرضیات :

- حذف یارانه مواد غذایی شاخص هزینه زندگی خانوارهای شهری را افزایش می دهد.
- حذف یارانه مواد غذایی شاخص هزینه زندگی خانوارهای روستایی را افزایش می دهد.
- حذف یارانه مواد غذایی موجب افزایش قیمت کالاهای بخشهای تولیدی در اقتصاد می گردد.

۱-۶- اهداف تحقیق:

بررسی ها نشان می دهد حذف یکباره یارانه کالاهای اساسی فشارهای تورمی زیادی را بر جامعه تحمیل خواهد کرد. دست اندر کاران اقتصادی و سیاسی کشور همواره نگران این پیامد ها و به دنبال راهکاری مطمئن برای پیش بینی عکس العمل جامعه در برابر فشارهای پسین و نحوه جلوگیری از واکنش های نامطلوب اجتماعی در برابر حذف یارانه کالاهای اساسی بوده اند. آنچه از منظر اقتصادی در ارتباط با یارانه ها مطرح است ، مسئله کارایی یارانه ها است که خود متاثر از نوع برنامه حمایت و درجه هدفمندی این برنامه ها می باشد.

اغلب برنامه های یارانه مواد غذایی به دنبال تامین سطح معینی از امنیت غذایی خانوار است ، با توجه به اینکه یارانه بخشی از درآمد واقعی خانوارها را تشکیل میدهد ، هدف اینست که آثار حذف یارانه مواد غذایی (گوشت و محصولات گوشتی، روغن ها و چربی های گیاهی و حیوانی، محصولات لبنی، انواع نان، قند و شکر و سایر محصولات غذایی) بر روی قیمت کالاهایی که فعالیت های اقتصادی تولید میکنند و شاخص هزینه خانوارها مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۷- تعریف واژگان و مفاهیم اختصاصی

یارانه : کمک مالی دولت به یک شرکت دولتی و یا اعطاء کمک مالی به روی یک کالا یا خدمتی که به مردم داده میشود جهت افزایش رفاه عمومی جامعه. (خلعت بری ۱۳۷۱)

یارانه پرداختهای جاری و بلاعوض واحدهای دولتی به بنگاههای اقتصادی است که بر اساس میزان فعالیت های تولیدی آنها و یا مقدار ارزش کالاها یا خدمات تولید شده یا وارد شده توسط آنها تعیین می شود که شامل دو نوع یارانه بر محصول و یارانه بر تولید می باشد. (حسابهای ملی ، مرکز آمار ایران ، ۱۳۷۵)

در این پایان نامه مراد از یارانه همان تعریفی است مرکز آمار ایران (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۶، ص ۲۶) از یارانه ها ارائه نموده است و در واقع همان پرداخت های جاری و بلا عوض واحد های دولتی به بنگاه های اقتصادی (تولیدکنندگان) است که بر اساس فعالیت های تولید آنها و یا مقدار یا ارزش کالاها و خدمات تولید شده، فروخته شده یا وارد شده توسط آنها تعیین می شود. یارانه ممکن است بر تولید داخلی و یا کالاهای وارد شده تعلق گیرد. در خصوص تولیدات داخلی یارانه ممکن است به منظور تحت تاثیر قرار دادن سطح تولید یا تاثیر گذاشتن بر ارزش تولیدات فروخته

شده یا جبران زیان آنها پرداخت شود. یارانه بر عکس مالیات بر تولید عمل می کند. به این ترتیب که تاثیر آن بر مزاد عملیاتی در جهت مخالف تاثیر مالیات است. در این چارچوب، مراد از یارانه به مصرف کننده نهایی نیست. زیرا که کمک های مستقیم دولت به خانوارها، انتقالات جاری بوده و به عنوان مزایای تامین اجتماعی تلقی می شوند. همچنین یارانه، کمک های دولت به بنگاهها برای تامین مالی تشکیل سرمایه آنها یا جبران خسارتهای وارد شده به دارایی را در بر نمی گیرد. (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۶، ص ۲۶).

یارانه مستقیم : یارانه ای است که به منظور افزایش قدرت خرید خانوارهای هدف ارائه می گردد تا مطلوبیت بیشتر و بالاتری حاصل کند.

یارانه غیر مستقیم : یارانه ای است که به صورت تعیین قیمت کالا و خدمات به میزانی کمتر از قیمت واقعی آن تعیین و اعمال می شود و اصولاً مورد استفاده عموم قرار می گیرد.

ماتریس حسابداری اجتماعی : ماتریس حسابداری اجتماعی در واقع تصویر جامعی از ساختار یک اقتصاد را به دست می دهد که در آن آمارهای اقتصادی، اجتماعی (و اخیراً نیز آمارهای زیست محیطی) بر مبنای پشتوانه نظری اقتصاد کلان و خرد در قالب یک ماتریس جبری به صورت نظام مند، نشان داده می شوند. چنانچه فقط آمارهای اقتصادی و اجتماعی مدنظر باشد، به ماتریس حسابداری اجتماعی (Keuning, ۱۹۹۸) و اگر حاوی آمارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی باشد، به ماتریس حسابداری اجتماعی تعمیم یافته معروف است (Xiaming, ۲۰۰۰).
(بانویی، ۱۳۸۴)

مواد غذایی: منظور از مواد غذایی، گوشت و محصولات گوشتی، روغن ها و چربی های گیاهی و حیوانی، محصولات لبنی، انواع نان، قند و شکر و سایر محصولات غذایی می باشد.

۱-۸- روش تجزیه و تحلیل داده ها :

در این پایان نامه نمونه گیری صورت نخواهد گرفت و برای تجزیه و تحلیل داده ها از پایه های آماری ماتریس حسابداری اجتماعی (SAM) که از الگوی قیمت SAM استفاده شده است.

ماتریس حسابداری اجتماعی زمینه مناسب را برای تحلیل های همزمان اقتصادی و اجتماعی فراهم می کند، از این منظر روش مناسبی برای بررسی اثرات حذف یارانه مواد غذایی بر شاخص قیمت ها و شاخص هزینه زندگی خانوارها بشمار می رود.

در کاربرد های ماتریس حسابداری اجتماعی از دو رویکرد مشخص زیر استفاده می شود. یکی رویکرد درآمدی و دیگری رویکرد هزینه ای، در رویکرد درآمدی آثار و تبعات اقلام تزریقی یا توسعه یک بخش بر روی تولید و درآمد نهاد ها از طریق ضرایب تکاثری ماتریس حسابداری اجتماعی محاسبه و مورد بررسی قرار می گیرد. (بانویی و عسگری، ۱۳۸۱)

اما در رویکرد هزینه ای آثار و تبعات افزایش و یا کاهش نشتی های حسابهای برونزا در قالب سیاست های مالی، بر روی شاخص قیمت بخشهای تولیدی و شاخص هزینه زندگی خانوارها را می توان بررسی کرد. نشتی ها شامل واردات، مالیات های غیر مستقیم و یارانه ها می باشد. رویکرد دوم در قالب دو الگو: الگوی قیمت SAM و الگوی قیمت تحلیل مسیر ساختاری اساساً در حوزه سیاست های مالی دارای پیچیدگی بیشتری است و توجه اصلی مقاله حاضر الگوی قیمت SAM در